

Hội thảo khoa học “Phát triển và ứng dụng trí tuệ nhân tạo có trách nhiệm: lý luận và thực tiễn”

Sáng ngày 28/02/2024, Trường Đại học Luật, ĐHQGHN tổ chức Hội thảo khoa học “Phát triển và ứng dụng trí tuệ nhân tạo có trách nhiệm: lý luận và thực tiễn”. Hội thảo nằm trong khuôn khổ Dự án nghiên cứu xây dựng Bộ nguyên tắc và một số hướng dẫn cho phát triển Trí tuệ nhân tạo (TTNT) có trách nhiệm ở Việt Nam trên cơ sở hỗ trợ của Chương trình Aus4Innovation – chương trình hỗ trợ phát triển của Chính phủ Úc nhằm thúc đẩy hệ sinh thái đổi mới sáng tạo tại Việt Nam. Hội thảo do PGS. TS. Bùi Thế Duy, Thứ trưởng Bộ Khoa học và Công nghệ và PGS. TS. Nguyễn Thị Quế Anh, Hiệu trưởng Trường Đại học Luật ĐHQGHN đồng chủ trì. Tham dự Hội thảo có PGS. TS. Phạm Bảo Sơn, Phó Giám đốc ĐHQGHN và đại diện lãnh đạo các ban và các đơn vị trong ĐHQGHN; TS. Kim Wimbush, Tham tán Cơ quan nghiên cứu khoa học và công nghệ của Australia CSIRO, Giám đốc Chương trình Aus4Innovation. Hội thảo còn có sự tham gia đông đảo của đại diện các cơ quan quản lý nhà nước như Bộ Khoa học và Công nghệ (Vụ Công nghệ cao, Vụ Pháp chế), Bộ Tư pháp (Vụ Pháp luật dân sự – kinh tế, Viện Chiến lược và Khoa học pháp lý), Bộ Thông tin và Truyền thông (Cục Công nghiệp công nghệ thông tin và truyền thông), Bộ Y tế (Vụ Pháp chế), các cơ sở đào tạo, nghiên cứu trong lĩnh vực chính sách, pháp luật và công nghệ thông tin, truyền thông (Trường Đại học Luật ĐHQGHN, Trường Đại học Công nghệ ĐHQGHN, Trường Đại học Kinh tế ĐHQGHN, Viện Công nghệ thông tin ĐHQGHN, Học viện Kỹ thuật mật mã, Trường Đại học Luật Hà Nội, Viện Nhà nước và Pháp luật – Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam, Viện Nghiên cứu chính sách và phát triển truyền thông thuộc Hội truyền thông số Việt Nam, Trường Đại học Anh quốc – Việt Nam, Trường Đại học Đại Nam...), đại diện UNESCO tại Việt Nam.

PGS.TS. Nguyễn Thị Quế Anh – Hiệu trưởng Trường Đại học Luật ĐHQGHN, Chủ nhiệm Dự án

Mở đầu Hội thảo, PGS.TS. Nguyễn Thị Quế Anh – Hiệu trưởng Trường Đại học Luật ĐHQGHN, Chủ nhiệm Dự án – nhận định trí tuệ nhân tạo là một trong những thành tố cơ bản của cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư và ngày càng phát triển mạnh mẽ. Bên cạnh những lợi ích to lớn, sự phát triển của trí tuệ nhân tạo cũng đã và đang làm dấy lên những quan ngại sâu sắc về các rủi ro tiềm ẩn từ các khía cạnh đạo đức, xã hội, pháp lý. Trong bối cảnh đó, Dự án nghiên cứu xây dựng bộ nguyên tắc và một số hướng dẫn cho phát triển trí tuệ nhân tạo có trách nhiệm ở Việt nam đã được triển khai và bám sát vào các yếu cầu xây dựng chính sách, pháp luật về các công nghệ mới, đặc biệt là TTNT, trong đó nhấn mạnh các nội dung liên quan đến tổng hợp, phân tích, đánh giá các khung đạo đức cho phát triển và ứng dụng TTNT trên thế giới cũng như phân tích đặc điểm, tình hình xã hội, pháp luật Việt Nam.

Thứ trưởng Bộ Khoa học và Công nghệ, PGS.TS. Bùi Thế Duy

Phát biểu khai mạc hội thảo, Thứ trưởng Bùi Thế Duy và TS. Kim Wimbush (Tham tán CSIRO, Giám đốc Chương trình Aus4Innovation) đều nhấn mạnh TTNT có trách nhiệm đang là vấn đề nghị sự toàn cầu, thu hút sự quan tâm của các quốc gia trên thế giới trong bối cảnh TTNT đang phát triển với tốc độ nhanh chóng và đặt ra nhiều thách thức, rủi ro về đạo đức, xã hội, pháp lý. TTNT có trách nhiệm là vấn đề mang tính liên ngành, giao thoa giữa ba lĩnh vực: công nghệ, luật, và quản lý, đòi hỏi sự chung tay, vào cuộc của tất cả các bên liên quan. Trên thế giới, trong vài năm trở lại đây, đã có nhiều nỗ lực nhằm phát triển khung pháp lý và đạo đức để quản lý, kiểm soát TTNT và thúc đẩy TTNT có trách nhiệm như UNESCO đã ban hành Khuyến nghị về các nguyên tắc đạo đức của TTNT (2021), Khung đánh giá độ sẵn sàng của các quốc gia trong việc thực thi Khuyến nghị của UNESCO (2022), Liên minh châu Âu ban hành Đạo luật về TTNT (2023), các nước ASEAN mới đây ban hành khuôn khổ chung về quản trị TTNT (2023), Australia công bố Khung nguyên tắc về TTNT có trách nhiệm (2019), và Trung Quốc trong năm 2023 cũng đã có bước phát triển nhanh chóng với Hướng dẫn về tiêu chuẩn quản trị TTNT có đạo đức. TTNT có trách nhiệm phải được xem xét toàn diện trong toàn bộ vòng đời, quy trình phát triển của nó ở tất cả các khâu, từ khâu xác định bài toán, thu thập dữ liệu, đến công cụ huấn luyện, và ứng dụng TTNT. Thế giới hiện nay đang tương đối thống nhất về các nguyên tắc cơ bản của TTNT có trách nhiệm, đó là: (1) TTNT phải vì con người, không gây hại cho con người, (2) TTNT phải đảm bảo thực hiện đúng như mục tiêu thiết kế đề ra, (3) An toàn và bảo mật, (4) Bình đẳng, công bằng, (5) Bảo vệ dữ liệu cá nhân và bảo hộ quyền tác giả, (6) Minh bạch và giải thích được.

Hội thảo diễn ra theo hình thức trực tiếp tại Hội trường với 5 báo cáo chuyên đề được trình bày bởi các chuyên gia trong lĩnh vực luật và công nghệ. Các báo cáo đã đề cập thực trạng phát triển trí tuệ nhân tạo ở Việt Nam và những vấn đề đặt ra về trí tuệ nhân tạo có trách nhiệm tại các quốc gia Châu Âu, Hoa Kỳ, Trung Quốc, Nhật Bản và Việt Nam. Trong đó, tham luận thứ nhất của PGS. TS. Nguyễn Thị Quế Anh, Hiệu trưởng Trường Đại học Luật, ĐHQGHN có tính chất đề dẫn chung về TTNT và những vấn đề đặt ra về đạo đức, xã hội, pháp lý, trong đó làm rõ bối cảnh phát triển TTNT hiện nay, phân tích bản chất xã hội của TTNT, và nhận diện những vấn đề về xã hội, đạo đức, pháp lý khi áp dụng TTNT.

Tham luận thứ hai của PGS. TS. Bùi Thu Lâm (Học viện Kỹ thuật Mật mã), Phó Chủ tịch kiêm Tổng Thư ký Câu lạc bộ các Khoa-Trường-Viện Công nghệ thông tin và truyền thông Việt Nam (FISU) đã cung cấp bức tranh toàn cảnh về thực trạng phát triển TTNT tại Việt Nam và các vấn đề đặt ra liên quan đến TTNT có trách nhiệm ở Việt Nam.

Các tham luận 3, 4, 5 của TS. Đỗ Giang Nam, TS. Nguyễn Thị Phương Châm và TS. Nguyễn Bích Thảo đến từ Trường Đại học Luật, ĐHQGHN đã nhận diện xu thế phát triển của TTNT có trách nhiệm ở châu Âu, Trung Quốc, Nhật Bản, và Hoa Kỳ, rút ra những điểm tương đồng và khác biệt trong cách tiếp cận của các cường quốc TTNT đối với việc thúc đẩy TTNT có trách nhiệm.

Ở phần thảo luận, Hội thảo đã nhận được những ý kiến đóng góp của các chuyên gia trong lĩnh vực công nghệ, chính sách, pháp luật và quản lý như TS. Chu Thị Hoa, Phó Viện trưởng Viện Chiến lược và Khoa học pháp lý (Bộ Tư pháp), TS. Trần Anh Tú, Phó Vụ trưởng Vụ Công nghệ cao (Bộ Khoa học và Công nghệ), Ông Nguyễn Quang Đồng, Viện trưởng Viện Nghiên cứu chính sách và phát triển truyền thông (Hội Truyền thông số Việt Nam), Bà Nguyễn Thị Dung, Thư ký Trưởng đại diện UNESCO tại Việt Nam... Các đại biểu đã chia sẻ quan điểm về vai trò của “luật cứng” và “luật mềm” trong quản trị TTNT. Khái niệm “TTNT có trách nhiệm” hàm ý rộng hơn trách nhiệm pháp lý, mà đó còn là trách nhiệm đạo đức, trách nhiệm xã hội. Hiện nay dự thảo các đạo luật liên quan ở Việt Nam cũng

đang cố gắng lồng ghép khía cạnh phát triển công nghệ có đạo đức, ví dụ: dự thảo Luật Khoa học và Công nghệ (sửa đổi), dự thảo Luật công nghiệp công nghệ số.

Phát biểu tổng kết, bế mạc Hội thảo, PGS. TS. Nguyễn Thị Quế Anh khẳng định hội thảo có nhiệm vụ quan trọng, xác định TTNT có trách nhiệm bao gồm những khía cạnh gì, bước đầu nghiên cứu cách tiếp cận của các quốc gia điển hình trên thế giới để rút ra bài học kinh nghiệm và đưa ra hàm ý chính sách cho Việt Nam. Việt Nam có lợi thế đi sau học tập kinh nghiệm các nước nhưng không thể sao chép nguyên văn chính sách, pháp luật của nước ngoài mà phải phân tích, đánh giá, tiếp thu phù hợp với bối cảnh của Việt Nam.

